

ای.ای. کولسنیکف

ایران در آستانه سقوط ساسانیان

ویراستار

ن. و. پیگولفسکایا

ترجمه

محمد رفیق یحیایی

فهرست

۹	مقدمه و پرستار
۱۱	پیش گفتار
۱۹	فصل یکم: منابع دوران مورد بررسی
۲۱	منابع پهلوی سده‌های ششم و هفتم میلادی
۲۳	۱. کارنامه اردشیر بابکان
۲۴	۲. شهرهای ایران
۲۸	۳. خسرو پسر قباد و ریدک او
۳۰	۴. کتاب هزار داوری قضایی
۳۲	۵. نامه تنسر
۳۷	۶. سایر منابع پهلوی
۴۱	منابع سده‌های هفتم و هشتم میلادی که به زبان‌های غیرایرانی نگارش یافته‌اند
۴۲	۱. نامه محمد (ص)
۴۳	۲. تاریخ فتوفیلاکت سیموکاتا
۴۴	۳. تاریخ سبتوس
۴۷	۴. اخبار سریانی سده هفتم میلادی از مؤلفی ناشناخته
۵۰	۵. جغرافیای ارمنی از مؤلفی ناشناخته
۵۱	منابع تازی و پارسی سده‌های نهم تا دوازدهم میلادی
۵۳	۱. کتاب المعارف، ابن قتیبه
۵۴	۲. کتاب الاخبار الطوال دینوری
۵۷	۳. تاریخ یعقوبی

۵۸	۴. تاریخ الرسل و الملوك، طبری
۶۱	۵. تاریخ طبری، بعلمی
۶۴	۶. كتاب تاريخ سنی ملوک الارض و الانبیاء، حمزه اصفهانی
۶۵	۷. شاهنامه فردوسی
۶۸	۸. حدود العالم، اثری جغرافیایی مربوط به سده دهم میلادی از مؤلفی ناشناخته
۶۹	۹. نهاية الارب فی اخبار الفرس و العرب از مؤلفی ناشناخته
۷۱	۱۰. فارسنامه ابن البخلی
۷۳	۱۱. مجمل التواریخ
۷۵	فصل دوم: فرمانروایی هرمزد چهارم
۷۸	۱. مسائل سیاست داخلی
۸۶	۲. جنگ با بیزانس
۹۰	۳. جنگ با ترکان و بهرام چوبین
۹۴	۴. قیام بهرام چوبین، خلع هرمزد چهارم
۱۰۳	فصل سوم: ایران در عهد خسرو پرویز
۱۰۵	۱. آغاز فرمانروایی خسرو دوم، فرار خسرو پرویز به بیزانس
۱۰۹	۲. بهرام چوبین بر اریکه شاهنشاهی
۱۱۲	۳. بازگشت خسرو دوم از بیزانس، شکست سپاه بهرام چوبین
۱۱۵	۴. اوضاع ایران ساسانی در فاصله دو جنگ ایران و بیزانس
۱۳۳	۵. انقراض خاندان بنی لخم، نبرد زوقار
۱۴۲	۶. جنگ تازه با بیزانس
۱۵۲	۷. خلع و قتل خسرو پرویز
۱۵۹	فصل چهارم: دوران جنگ خانگی
۱۶۱	۱. قباد دوم شیرویه
۱۶۳	۲. اردشیر پسر شیرویه
۱۶۴	۳. شهربراز
۱۶۵	۴. پوراندهخت
۱۶۷	فصل پنجم: شهرستان‌های ایران ساسانی
۱۶۹	مسائل تقسیمات کشوری و مرزهای دولتی

۱۷۲	۱. خراسان (کستک خراسان)
۱۷۸	۲. آذربایگان (کستک کاپکوه، کورالجال)
۱۸۷	۳. نیمروز (کستک نیمروز)
۱۹۷	۴. خورباران (کستک خورباران، کورالعراق)
۲۰۵	بیوست: ترجمه اخبار الطوال از ابوحنیفه الدینوری
۲۴۳	نمایه

مقدمه ویراستار

این کتاب در تاریخ خنوزمین، مقامی بس والا دارد. موقعیت جغرافیایی ایران که مناسبت با همین اسما و توابعی مخصوص در کوه‌های خاور میانه، در سر راه کاروان‌ها و راه‌های دریایی قرار داشت. مناسبات سیاسی، اقتصادی و تأثیر ایندو نزدیک آن بر روی جهان گوناگون چنان بااهمیت و بزرگ است که بررسی تاریخ این کشور را در این زمان حال نیز ضروری می‌گردد.

کتاب آقای کرلسنک پیش از این در مورد توجه است که دربارهٔ تاریخ ساسانیان، حتی زمانی است که بر این دولت شکر بر سده ششم میلادی به این صورت و بیروندی رسیده بود. سلسله‌های ضعف سیاسی تحمل کرد و در راه‌های چاندان و نیز فرمانروایان میان گردید. منابع بزرگ به زبان‌های گوناگون به نگارنده امکان داد تا مطالب تاریخی و نظریات تاریخ‌نویسان را با هم مقایسه و مقابله کند. این کار امکان داد که دربارهٔ وضع سیاست داخلی و خارجی دولت ساسانیان در پایان سده ششم و آغاز سده هفتم میلادی تحلیل ژرفی بعمل آید و تا آنجا که ویژگی مطالب مورد استفاده اجاره می‌دهد. نظریات حاصله در وضع اجتماعی زمینداران کوچک و کشاورزان دنیال بود. مؤلف بر اساس روش‌های پیرامون آثار تاریخی و سکه‌شناسی، شرح تفصیلات اندازی و حدود مرزهای دولتی امپراتوری ساسانیان را در پایان سده ششم و آغاز سده هفتم میلادی آورده است.

غالباً ایندو نزدیک در بر نقش‌های گوناگون مردم شهرها و روستاها و

مقدمه ویراستار

ایران در تاریخ خاورزمین، مقامی بس والا دارد. موقعیت جغرافیایی ایران که میان جنوب باختری آسیا و نواحی محصور در کوه‌های خاور دور، در سر راه کاروان‌رو و بازرگانی دریایی قرار داشته، مناسبات سیاسی، اقتصادی و تأثیر ایدئولوژیک آن در دوره‌های گوناگون چنان بااهمیت و بزرگ است که بررسی تاریخ این کشور را برای زمان حال نیز ضرورتی مبرم می‌گرداند.

کتاب آ. ای. کولسنیکف بیشتر از این رو مورد توجه است که دربارهٔ واپسین دوران ساسانیان، یعنی زمانی است که در این دولت — که در سدهٔ ششم میلادی به اوج قدرت و نیرومندی رسیده بود — نشانه‌های ضعف سیاسی تجلی کرد و در کودتاهای خاندانی و تغییر فرمانروایان نمایان گردید. منابع بزرگ به زبان‌های گوناگون به نگارنده امکان داد تا مطالب تاریخی و نظریات تاریخ‌نویسان را با یکدیگر مقابله و مقایسه کند. این کار امکان داد که دربارهٔ وضع سیاست داخلی و خارجی دولت ساسانیان در پایان سدهٔ ششم و آغاز سدهٔ هفتم میلادی تحلیلی ژرف به عمل آید و تا آن جا که ویژگی مطالب مورد استفاده اجازه می‌دهد، تغییرات حاصله در وضع اجتماعی زمینداران کوچک و کشاورزان دنبال شود. مؤلف بر اساس پژوهش‌هایی پیرامون آثار تاریخی و سکه‌شناسی، شرح تقسیمات اداری و حدود مرزهای دولتی امپراطوری ساسانیان را در پایان سدهٔ ششم و آغاز سدهٔ هفتم میلادی، آورده است.

غلیان ایدئولوژیک در بین قشرهای گوناگون مردم شهرها و روستاها و